

dig is uit geloof. De tweede naamval „Gods” vormt voor deze opvatting geen bezwaar, omdat ze behalve „die God eigen is” ook kan beteekenen: „die door God verleend is” of „die voor God geldt”.

Ook hebben we hier niet te maken met kwesties, die misschien voor philologen hun bekoring mogen hebben, maar het leven van den doorsnee kerkmens niet wezenlijk raken. Want als de opvatting, dat de mensch die bekeerd wordt verschillende soorten geloof achtereenvolgens doorwandelen moet, inderdaad Schriftuurlijk houvast zou blijken te vinden in het „uit geloof tot geloof”, dan zou dat voor velen geen geringe koerswijziging in hun leven tot gevolg moeten hebben.

Intusschen zullen we de beantwoording van de gestelde kwesties niet mogen laten beïnvloeden door de vraag, of de dogmatische en praktische consequenties ons bevalen. Dat zou een omkeeren der orde zijn.

In verband met de onderlinge verhouding der vragen zullen we wellicht (zie boven) het best doen, eerst een antwoord op de tweede vraag te zoeken.

Zoo wel Greijdanus als Van Leeuwen meenen te moeten kiezen voor een verbinding van „uit geloof tot geloof” met „geopenbaard”. Het zwaart schijnt wie zou beslissen het volgende argument te wegen:

In vers 18 lezen we: „Want de toorn Gods wordt geopenbaard.....”. Deze zinsende correspondeert zoo nauwkeurig op wat we in ons vers lezen: „Want de rechtvaardigheid Gods wordt..... geopenbaard.....”, dat men er niet van tusschen kan, aan den tweeden naamval „Gods” in beide gevallen dezelfde beteekenis toe te kennen. Welnu, zoo redeneert men, in „de toorn Gods” wordt uitgedrukt, dat God toornig is; dus moet in „rechtvaardigheid Gods” wel liggen, dat God rechtvaardig is.

Men ziet dus, dat hier het antwoord op de eerste vraag doorslaggevend is voor dat op de tweede. Want nu concludeert men (zie boven): God is niet rechtvaardig uit geloof; dus hoort „uit geloof tot geloof” niet bij „rechtvaardigheid”, maar bij „geopenbaard”, waar het trouwens (en dat is een bijkomend argument hoewel van minder gewicht) ook het dichtst bij staat in den Griekschen tekst.

We kunnen moeilijk anders zeggen, dan dat deze redeneering volkomen sluitend en daarom zeer aannemelijk lijkt op het eerste gezicht.

En toch meenen we, anders te moeten beslissen, en wel om een dwingende reden.

Het is n.l. voor iedereen zonder meer duidelijk, dat Paulus na een uitwijding over Gods toornopenbaring in de heidenwereld (hfdst. 1 vs. 18—32), de positie der Joden (hfdst. 2) en de beteekenis der wet (hfdst. 3: 1—20) in Rom. 3: 21 en 22 naar zijn uitgangspunt (1: 17) terugkeert. Daar heet het n.l.: „Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de Profeten, namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus tot allen (en over allen!) die gelooven”.

Vergelijken we de woorden in deze passage met die uit 1: 17, dan meenen we te kunnen vaststellen:

1e. „Door het geloof” (3: 22) staat gelijk met „uit geloof” (1: 17). Dat blijkt zonneklaar, als we 3: 30 lezen: „Nademaal Hij een eenig God is, die de besnijdenis rechtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof”. Als „uit” in dit verband niet hetzelfde was als „door”, zou het heele argument van de éénheid (en dus het tegenover Jood en heiden gelijk handelen) van God stuk gaan.

2e. „Tot geloof” (1: 17) heeft nu zijn verklaring gevonden in „tot allen die gelooven” (3: 22). Wij schrijven dit voorloopig maar neer zonder nadere adstructie. Die is zeker wel noodig, te meer, nu (voor-zover wij weten) niemand het nog ooit zoo verklaarde, maar komt later, daar ze ons nu te veel zou ophouden.

3e. Nu is het meteen geen vraag meer, waar „uit geloof tot geloof” in 1: 17 bij getrokken moet worden. Immers hoorde het bij „geopenbaard”, dan had hier in 3: 22 moeten staan: „namelijk geopenbaard door het geloof.....” enz.

Maar er staat: „namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof.....” enz.

Natuurlijk zijn we benieuwd, wat de door ons bestreden exegeten over 3: 22 te zeggen hebben. En dan komen er pijnlijke verrassingen.

Allereerst is het onbegrijpelijk, wat Greijdanus zegt naar aanleiding van het begin van vers 21. Hier staan de woorden „zonder de wet” in den Griekschen tekst vlak bij „rechtvaardigheid Gods”, maar gescheiden van „is geopenbaard”. Toch heet het ditmaal, dat ze bij beide hooren.

Maar als de woordorde dan hier geen belemmering is, om een eenmaal opgevatte meening te handhaven, verliest ze in 1: 17 ook haar waarde als argument tegen onze opvatting.

En wat de toch zeer veelzeggende herhaling van het woord „rechtvaardiging” in 3: 22 betreft, waar op Greijdanus' standpunt een herhaling van „geopenbaard” te verwachten ware geweest: dit punt wordt door dezen grooten exegeet zelfs niet aangeroerd. Wel maakt hij bij het „door geloof” de zeer juiste opmerking: „sprekt niet van het doen of de openbarings-

wijze Gods.....”, waarin ligt opgesloten, dat „door geloof” niet hoort bij „is geopenbaard”. Maar toch verwijst hij voor „rechtvaardigheid Gods” naar zijn commentaar op 1: 17.

Ook Homerus slaapt wel eens!

Van Leeuwen doet het niet veel beter. Aanvankelijk schijnt het van wel. Hij schrijft n.l.:

„De tusschenkomende gedachte van vs 21b maakt het noodzakelijk, dat het hoofdwoord van den zin, dat den ganschen gedachten gang van vs 21—27 beheerscht, wordt herhaald: „Gods gerechtigheid n.l.”; deze wordt dan nader bepaald door de volgende woorden „door geloof in Jezus Christus” enz.

Hier is dus toegegeven, dat „door geloof etc.” een bepaling is bij „Gods gerechtigheid”. Maar wat dan volgt is (zij het met de beste bedoelingen) niets anders dan den tekst geweld doen. Ziehier:

„Het best doen wij, deze gedrongen uitdrukking te verduidelijken door toevoeging van enkele woorden, die wij tusschen () zullen plaatsen; slagen wij erin, daarmede den zin van Paulus' woorden juist weer te geven, dan eerst kunnen wij de vraag stellen naar de beteekenis der woorden „Gods gerechtigheid”.

„Nu echter is zonder wet Gods gerechtigheid openbaar gemaakt..... Gods gerechtigheid n.l. door (d.i. die werkzaam wordt en zich betoont da a r, w a a r) geloof in Jezus Christus (is en die uitgaat) naar en (zich uitstrekt) tot allen die gelooven”.

Wij spatieerden een der inlasschingen. Men ziet, dat Van Leeuwen daar den draai maakt van wat Paulus zegt naar wat hij zelf gezegd wil hebben. Want door de tusschenvoeging van „en zich betoont” wordt de bepaling „door het geloof enz.” toch afhankelijk gesteld van het werkwoord en niet van het zelfstandig naamwoord, terwijl Paulus (juist omgekeerd) het laatste herhaalt en niet het eerste.

Taa! houdt de schrijver van de K.V. zoo dus vast aan zijn opvatting, dat „Gods rechtvaardigheid” tot uitdrukking brengt, dat God rechtvaardig is. Hij meent ook bij Rom. 10: 3 dit te moeten handhaven. En dat nu is o.i. al heel wonderlijk. De tekst in kwestie luidt aldus:

„Want alzoo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zoo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen”.

PERSVERSLAG 4e en 5e SYNODE-WEEK

Zitting van Maandagavond 8 November.

Na opening van deze zitting laat de praeses zingen Ps. 133: 1 en 3, en leest hij II Cor. 12: 1—9.

Naar aanleiding van een rapport over „de naam der kerken” namens Commissie I, gelezen door Dr. H. Veltman, spreekt de Synode uit, dat zij in dezen geen besluit neemt, maar deze zaak verwijst naar de deputaten voor de correspondentie met de Hooze Overheid, die in de behandeling hiervan rekening zullen hebben te houden met de over deze materie in de vergadering der Gen. Synode gehouden besprekingen, zulks onder nadere verantwoording aan de volgende Generale Synode.

De Part. Synode van Drenthe had t.a.v. deze zaak aan de Synode verzocht er bij de kerken nog eens nadrukkelijk op aan te dringen de postale aanduiding „onderhoudende art. 31 K.O.” overeenkomstig het besluit van de Generale Synode van Enschede 1945, niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken.

De Synode besluit aan dit verzoek van de Part. Synode van Drenthe te voldoen.

Nadat de praeses nog heeft laten zingen Ps. 75: 1 gaat de assessor voor in dankgebed.

Zitting van Woensdag 10 November.

Nadat de morgen met Commissie-vergaderingen is heengegaan wordt 'smiddags te 2 uur de openbare zitting door den praeses geopend met het laten zingen van Ps. 33: 10, waarna gelezen wordt Philipp. 2: 5—11 en de praeses voorgaat in gebed.

Bij het appél nominaal blijkt de Synode voltallig, behoudens oud. Jasperse, die later ter vergadering komt.

De Bosscha vraagt alsnog opname van zijn in de zitting van Donderdag ingediende en verworpen voorstel in de acta; hiertoe wordt besloten.

Het Moderamen stelt zich voor Donderdagmiddag het rapport over de Zending in behandeling te nemen. Dr. Goossens en Dr. van Ommen, alsmede de kerkeraad van Zwolle zullen tot die vergadering worden uitgenodigd, de biss van Friesland er mee in kennis gesteld.

Aan de orde wordt gesteld het rapport van Commissie IV inzake „Deputaten Kerkbouw”. De Bosscha rapporteert. De kerk van Uithuizen en de Part. Synode van Groningen vragen deputaten om bij de overheid op te treden voor de kerken, welke tot kerkbouw willen komen.

Ook bij dit rapport blijkt tegenstand tegen het benoemen van generale deputaten voor zaken die naar hun meening niet de kerken in 't gemeen raken. Door anderen wordt gewezen op de beperkingen die de overheid aan den bouw oplegt. Het rapport vraagt geen afzonderlijk deputaatschap, doch stelt aan de synode voor te besluiten:

a. Aan Deputaten voor de Correspondentie met de Hooze Overheid op te dragen ook inzake den kerkbouw op verzoek der kerken diligent te zijn bij de betrokken instanties.

b. Bij de benoeming dezer deputaten zoo mogelijk ook een of twee aan te wijzen, die met de materie-kerkbouw volkomen op de hoogte zijn.

Aldus wordt besloten. Hierna komt het herziene rapport van Commissie I aan de orde inzake het op te nemen contact met de Prot.

Leest men nu even verder, dan wordt „eigen gerechtigheid” omschreven als „rechtvaardigheid die uit de wet is” en „rechtvaardigheid Gods” als „rechtvaardigheid die uit het geloof is” (vs 5 en 6). Hier moet nu wel de laatste rest van twijfel verdwijnen ten aanzien van de vraag, of „uit geloof” een bepaling is bij „rechtvaardigheid Gods”.

Maar wij willen nog verder gaan. We kunnen n.l. ook, meenen we, de verklaring van den tweeden naamval „Gods” als „door God verleend, van God afdalend” als onbetwifelbaar juist in 't licht stellen door een vergelijking met Fil. 3: 9. Daar heet het:

„....., niet hebbende mijn rechtvaardigheid die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof”.

Men ziet: dit vers geeft volkomen dezelfde tegenstelling als Rom. 10: 3. Let er nu op, hoe hier de uitdrukking even is gevarieerd, n.l. „rechtvaardigheid..... uit God”.

Nu citeert ook Van Leeuwen dezen tekst. Maar in plaats van uit te gaan van de niet te loochenen zakelijke overeenstemming met Rom. 10: 3 en zoo de minder duidelijke bewoordingen van laatstgenoemde Schriftplaats te verklaren met behulp van de ondubbelzinnige woordkeus in de eerste, gaat hij omgekeerd te werk: uit gebrek aan letterlijke gelijkheid construeert hij zakelijk verschil. Zoo schrijft hij bij Rom. 10: 3 o.a.:

„Was met de gerechtigheid Gods een door God geschonken..... gerechtigheid bedoeld, dan..... zou..... Paulus hier (evenals Fil. 3: 9) wel geschreven hebben: de gerechtigheid uit God”.

Eerlijk: wij verstaan deze wijze van exegetiseeren niet. Pas deze redeneering nu b.v. eens toe op het door ons hier boven geciteerde Rom. 3: 30 (de wisseling „uit geloof” „door geloof”)!!

Of, om een nog nauwkeuriger parallel te trekken: wil Van Leeuwen soms ook beweren, dat in Rom 4: 11 een andere rechtvaardigheid bedoeld is dan in 10: 6, omdat in het eerste geval de toevoeging luidt: „des geloofs”, maar op de tweede plaats: „uit het geloof”?

Voor ditmaal: genoeg hierover. De rest van de misvattingen die ons bij de juiste exegese van den tekst-ingeding den weg versperren, hopen we een volgend maal op te ruimen.

Houwerzijl.

D. HOLWERDA.

Ref. Churches in Noord-Amerika. De rapporteur br. A. Zijlstra leest dit rapport voor. Bij de bespreking blijkt, dat sommige bezwaren niet ten volle zijn weggenomen door de wijzigingen in rapport en voorgestelde besluiten. Ook in de discussie worden deze bezwaren niet voor ieder weggenomen. Nadat in het besluit: ten derde door een amendement-Bosscha, dat door de commissie wordt overgenomen, er wijziging is aangebracht, worden de besluiten in dezen vorm aangenomen:

1e. ter beantwoording van en in overeenstemming met den in 't schrijven van de Prot. Ref. Churches gedane voorslag deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken te machtigen met deze kerken in contact te treden, teneinde het scheppen van de relaties voor correspondeerende kerken voor te bereiden.

2e. dat deze deputaten ten aanzien dezer zaak de volgende Generale Synode van advies zullen hebben te dienen.

3e. dat in afwachting van het tot stand komen eener definitieve regeling, de vraag of de predikanten der Prot. Ref. Churches zullen mogen worden toegelaten tot het spreken van een stichtelijk woord in de Geref. Kerken in Nederland in de vrijheid der kerken zal worden overgelaten.

Vervolgens komt aan de orde het rapport van Commissie III inzake de geestelijke verzorging der Militairen. Rapporteur is br. van Spronsen. Deze leest het rapport voor, waarna de zitting wordt geschorst tot half zeven.

De avondzitting wordt door den praeses geopend met het laten zingen van Ps. 89: 8. Deze zitting wordt besteed aan de bespreking in eerste ronde van het rapport over de geestelijke verzorging der Militairen en na het zingen van Ps. 79: 7 en dankgebed van den assessor door den praeses gesloten.

Zitting van Donderdag 11 November.

De praeses opent te 9 uur de zitting met het laten zingen van Psalm 106: 1, leest Efeze 4: 22 en v.v. en gaat voor in gebed.

Bij het appél blijkt, dat prof. Holwerda en Oud. Jasperse nog niet aanwezig zijn; deze komen later.

Een tweetal ingekomen stukken worden gelezen, doch komen wegens te laat inkomen niet in behandeling.

De bespreking van het rapport van Commissie III inzake de geestelijke verzorging der militairen wordt voortgezet.

De den Boeft meent, dat wij bij het inslaan van een nieuwen weg inzake de geestelijke verzorging wel de kosten moeten berekenen, niet slechts in financieel opzicht, maar ook ten aanzien van de moeite en tegenstand die we zullen krijgen te overwinnen. Spreker is voor zichzelf bereid dien weg te gaan.

Het veldpredikerschap in zijn tegenwoordigen vorm acht hij onaanvaardbaar. Overheidssteun moeten we niet aanvaarden. Ook br. Koolstra wil dezen weg gaan al ziet ook hij den strijd die ons wacht. Eigen offervaardigheid make overheidssteun, waar ook hij tegen is, overbodig. Dr. van Bruggen meent, dat wel vele veldpredikers voor ons onaanvaardbaar zijn, maar niet het veldpredikerschap. Spreker ontwikkelt verschillende bezwaren tegen de gedachte van Batavia. Ook Dr. Doornbos heeft bezwaren, inzonderheid voor het werk van den veldprediker.

1) Over de vraag, of de tusschen haakjes geplaatste woorden al dan niet in den tekst hooren, laten we ons nu niet uit.

it „eigen ge-
gheid die uit
s „rechtvaar-
3). Hier moet
„aan-
paling is bij

e kunnen n.l.
weeden naam-
„afdalend“
len door een
et:
gheid die uit
Christus is,
d is door het

zelfde tegen-
e hier de uit-
tvaardigheid

akst. Maar in
ochenen zake-
n zoo de min-
atstgenoemde
de onduubbel-
ij omgekeerd
heid construe-
hij bij Rom.

door God ge-
..... zou.....
schreven heb-

exegetiseeren
e op het door
(de wisseling

el te trekken:
in Rom 4:11
dan in 10:6,
g luidt: „des
het geloof“?
t van de mis-
an den tekst-
e een volgend

HOLWERDA.

porteur br A.
preking blijkt,
weggenomen
elde besluiten,
niet voor ieder
erde door een
le wordt over-
den de beslui-

stemming met
rches gedanen
e met buiten-
terken in con-
e relaties voor
r.
r zaak de vol-
hebben te dfe-

t komen eener
nten der Prot.
elaten tot het
Geref. Kerken
worden over-

ort van Com-
der Militairen.
st het rapport
tot half zeven.
ing geopend met
ing wordt be-
n het rapport
ren en na het
a assessor door

ber.
met het laten
22 en v.v. en

en Oud. Jas-
later.
gelezen, doch
handeling.

missie III in-
wordt voort-
staan van een
orging wel de
financieel op-
en tegenstand
er is voor zich-

oordigen vorm
moeten we niet
g gaan al niet
ffervardigheid
is, overbodig.
predikers voor
t veldprediker-
ezwaren tegen
s heeft bezwa-
a veldprediker.

Br Oosterom geeft eenige wenken uit de praktijk, die vooral het werk in kazernes en onder de militairen hier te lande betreft. Nadat nog verschillende broeders hierover het woord hebben gevoerd, en de rapporteur van antwoord heeft gediend, wordt de bespreking over dit onderwerp opgeschort.

In behandeling komt thans eerst een rapport van Commissie I inzake een verzoek van de Part. Synode van Utrecht om aan te bevelen het door de Kerk van Utrecht op verzoek der gelijknamige classis ondernomen werk om adviezen te verstrekken aan emigranten inzake kerkelijk leven enz. De H. Veltman rapporteert hierover. Commissie I meent dat de Synode uit gebrek aan de noodige gegevens moeilijk aan dit verzoek kan voldoen. Zij meent, dat elke plaatselijke kerk in dezen waakzaam dient te zijn. De Commissie stelt daarom voor te besluiten:

Aan het door de Part. Synode van Utrecht gedane verzoek niet te voldoen en het vertrouwen uit te spreken, dat de kerken waakzaam zullen zijn met betrekking tot de kerkelijke positie van hun naar het buitenland vertrekende leden.

Naar aanleiding van dit voorstel werd door verschillende leden de noodzakelijkheid naar voren gebracht om toch iets te doen in het belang van onze emigranten. Hier is inderdaad groote nood. De instelling van een deputaatschap of aanwijzing door de Synode van een kerk zou een zaak zijn, die buiten de vastgestelde agenda valt, naar veler meening. Een voorstel in dien geest wordt dan ook door den voorsteller teruggenomen. Het voorstel der Commissie wordt daarop aanvaard.

De zitting wordt hierop geschorst tot twee uur.

In de middagzitting, die met het zingen van Ps. 87:3 wordt begonnen, komt het rapport van Commissie III inzake de zending aan de orde. Rapporteur is Ds de Goede, die het rapport leest. Op dit rapport volgt een uitvoerige bespreking, die heel de middagzitting in beslag neemt. Te half zes is de Synode met de eerste ronde gereed en schorst de praeses de vergadering.

Zitting van Maandag 15 November.

's Middags om 2 uur opent de praeses de vergadering. Gezongen wordt Ps. 27:2; de praeses leest Ps. 27:1-5 en gaat voor in gebed.

Na het appél nominaal wordt de bespreking voortgezet van het rapport over de zendingszaken. Deze besprekingen nemen den geheelen middag in beslag.

In de daarop volgende avondvergadering wordt de bespreking beëindigd.

De voorstellen van Commissie III, waarmede het rapport besluit, worden aangevuld met een enkel amendement van Ds den Boeft, daarna aangenomen. Zij luiden als volgt:

A. Inzake den principieelen opzet van het zendingswerk spreekt de synode uit:

1. de opvatting der zending, welke bekend staat als „comprehensive approach“, is in strijd met de Heilige Schrift en valt daarom voor heel ons zendingswerk af te wijzen;

2. de gangbare onderscheiding tusschen „hoofddiensten en hulpdiensten“, welke steunt op de besluiten der synode van Middelburg 1896, voorts is vastgelegd in de zendingsorde, en tenslotte in de praktijk van het zendingswerk in toepassing is gebracht, behoeft dringend herziening;

3. de opdracht aan deputaten, te benoemen volgens art. 65 der acta dezer synodes, wordt uitgebreid in dezer voege, dat het hun taak ook zal zijn de volgende synode van advies te dienen inzake de wijze, waarop de herziening onder 2 bedoeld, moet geschieden, met toezending van hun rapport aan de kerken binnen den termijn, in dat artikel genoemd.

B. Inzake zendingsterreinen spreekt de synode uit:

1. het eigenlijke zendingswerk op Oost-Soemba moet gesocht worden ten einde te loopen;

2. het eiland Savoe, waar de zendingsarbeid van de kerk van Zwolle reeds een aanvang nam, zal zijn zendingsterrein van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“, zoolang ze in deze synode zijn vertegenwoordigd, zoolang de kerken op Oost-Soemba niet in staat zijn dit terrein zelfstandig te bearbeiten;

3. de Daerah Istimewa Kalamantam Barat (West-Borneo) zal zijn zendingsterrein van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“, zoolang ze in deze synode zijn vertegenwoordigd;

4. indien onverhoopt West-Borneo als zendingsterrein aan onze kerken mocht ontsaan, en een ander terrein beschikbaar mocht komen op een moment, dat er geen generale synode vergadert, zullen de hierna onder D, b bedoelde deputaten gemachtigd zijn, om in afwijking van art. 1 der zendingsorde dit terrein aan te wijzen als zendingsterrein van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“, gelijk ze in deze synode zijn vertegenwoordigd.

C. Inzake zendingde kerken besluit de synode:

1. de kerk van Zwolle zal zijn „zendende kerk“ voor de terreinen Oost-Soemba en Savoe;

2. zoolang niet een bepaalde kerk in Friesland als „zendende kerk“ optreedt, zullen de kerken in Friesland worden beschouwd als „zendende kerken“ voor het terrein West-Borneo (of eventueel ander terrein);

3. aan alle kerken te adviseeren, zoolw met de kerk van Zwolle als met de kerken in Friesland samen te werken, tot een volgende generale synode een beslissing zal hebben genomen inzake eventuele, uit de kerken opkomende, concrete voorstellen omtrent samenwerking van bepaalde ressorten voor één zendingsterrein;

4. er bij de kerken op aan te dringen de komende jaren in ieder geval f 1.75 en zoo mogelijk f 2 per ziel per jaar voor het zendingswerk op te brengen, en af te dragen aan den Quaestor der generale zendingsdeputaten;

5. de kerk van Zwolle voor haar zendingswerk een steun toe te zeggen van ten hoogste f 117.000 per jaar;

6. de Friesche kerken voor haar zendingsarbeid een steun toe te zeggen van voorloopig f 41.500 per jaar;

7. de onder 5 en 6 bedoelde toezeggingen te binden aan het volgende voorbehoud:

a. deze kerken informeerden regelmatig de samenwerkende kerken over alle plannen, beslissingen, kosten en stand van het zendingswerk;

b. deze kerken nemen geen beslissingen dan na goedkeuring van het college der generale zendingsdeputaten;

c. bijzonder bij de voorbereiding van benoemingen en beroepingen en het vaststellen van instructies onderneemen zij geen stappen dan met medewerking en goedkeuring van dit college;

d. bij al haar zendingsarbeid binden ze zich aan wat de synode sub A uitsprak omtrent den principieelen opzet van het zendingswerk, en ze geven ook in dien geest aan de uit te zenden arbeiders nauwkeurige instructie, met uitdrukkelijke bepaling, dat afwijking van de instructie onmiddellijk terugroeping tengevolge zal hebben, aan welke terugroeping zij hebben te voldoen.

D. Inzake Generale Zendingsdeputaten besluit de synode:

a. de huidige deputaten te déchargeeren onder dank voor den door hen verrichten arbeid;

b. opnieuw deputaten te benoemen met opdracht:

1. in overleg met de kerk van Zwolle na te gaan op welke wijze en in welk tempo de zendingsarbeid op Oost-Soemba dient te worden beëindigd;

2. in overleg met de Kerk van Zwolle na te gaan op welke wijze en in welken omvang de kerken op Oost-Soemba alsdan moeten worden gesteund, in den geest van art. 11 van de kerkenordening;

3. in overleg met de kerk van Zwolle zich te beraden op de vraag, op welke wijze het zendingswerk op Savoe het best kan worden voortgezet;

4. in overleg met de kerken in Friesland zich te beraden over de vraag, op welke wijze het zendingswerk op West-Borneo (eventueel ander terrein) het best kan worden opgezet, inclusief aanwijzing van zendingsposten, naar art. 2 der zendingsorde;

5. zeer nauwlettend toe te zien bij het goedkeuren van benoemingen en instructies, en voor alle zendingsaangelegenheden, o.a. de vooropleiding, diligent te zijn;

6. van al hun werkzaamheden verslag en eventueel in verband daarmee advies uit te brengen aan de volgende Generale Synode.

Na de aanneming van deze voorstellen spreekt de praeses een verzoek uit, dat de besluiten der synode, die voor het zendingswerk van verstrekkende betekenis zijn, onder den zegen des Heeren aan het werk ten goede mogen komen.

Vervolgens leest ouderling Dr Jasperse een rapport van Commissie I inzake een verzoek van de kerk van Sneek, dat in verband staat met de Oecumenische beweging en de verhouding van de zending tot deze.

De synode neemt in dezen het volgende besluit: kennis genomen hebbende,

1e. van een schrijven van de Gereformeerde Kerk van Sneek, „verzoekende, een uitspraak te doen over de oecumenische beweging, zoolang deze zich presenteert in den Wereldraad van Kerken en den Internationalen Zendingsraad“, en „in de eventueel te wijzigen zendingsorde de principieel ongeoorloofde samenwerking af te wijzen“;

2e. van de besluiten en uitspraken hierover der classis „s-Gravenhage en Schiedam en van de Particuliere synode van Noord-Holland;

overwegende:

a. dat de kerken geen behoefte hebben aan uitspraken over en bepalingen van meerdere vergaderingen aangaande geestelijke stroomingen en bewegingen, zoolang de kerken door zulke stroomingen en bewegingen niet verhinderd worden haar arbeid te verrichten;

b. dat aan de synode niet gebreken is, dat vermindering van eenig deel van haar arbeid door de oecumenische beweging reeds ingetreden is;

c. dat haar ook door geen andere kerken, noch door generale deputaten voor de zending, zulk een vermindering van arbeid gemeld is;

d. dat er voor een uitspraak als door Sneek bedoeld in het tweede deel van haar schrijven, in de zendingsorde krachtens haar aard geen plaats is;

besluit:

aan het verzoek van de Geref. kerk van Sneek niet te voldoen en hiervan aan die kerk mededeeling te doen, onder toezending van dit rapport.

Namens Commissie I rapporteert Ds den Boeft over een schrijven van curatoren der Theologische Hoogeschool, waarin deze verzoeken nader de verhouding te regelen tusschen het bestuur van de Stichting voor de financiële instandhouding van de opleiding tot den dienst des woords en het college van curatoren. (Bijlage.)

De synode aanvaardt het voorstel der Commissie.

De synode besluit:

een vijftal deputaten te benoemen om de geheele materie van „de Stichting“ onder oogen te zien en de volgende generale synode van advies te dienen, die dan in deze zaak een definitief besluit dient te nemen.

Daarna wordt in behandeling genomen het rapport dat Commissie IV heeft ingediend inzake de verschillende binnengekomen voorstellen betreffende de invoering eener nieuwe psalmberijming. Als rapporteur treedt op Prof. Veenhof.

Prof. Veenhof leest eerst het uitgebreide rapport met de conclusies daaraan verbonden.

Er wordt ook nog een begin gemaakt met de bespreking van rapport en conclusies.

In de bespreking wordt door enkelen de vraag gesteld of de zaak van de psalmberijming en het gebruik daarvan eigenlijk niet de taak is van de plaatselijke kerk, die voor haar eeredienst toch zelfstandig beslissen kan, welke berijming zij al of niet gebruiken wil.

Ook werd gevraagd of het voor een behandeling op de synode niet noodig geweest was, dat er uit de kerken meer concrete voorstellen ten dezen ingezonden waren.

De bespreking wordt afgebroken. De behandeling zal in een volgende zitting worden voortgezet.

De praeses laat nog zingen Ps. 89:13 en 14, waarna de assessor voorgaat in dankgebed.

Zitting van Dinsdag 16 November.

De praeses, Ds D. van Dijk, opent de zitting te negen uur met het laten zingen van Psalm 122:2, leest vervolgens Psalm 45:1-8 en gaat voor in gebed.

Bij het appél blijkt, dat br Van den Berg van Zwolle is vervangen door zijn secundus, br Van der Vegt te Langeslag en br Jasperse van Leiden door br Rietkerk van Lisse. Br v. d. Vegt, voor 't eerst ter synode, betuigt door op te staan zijn instemming met de drie formulieren van eenigheid.

Aan de orde komt het rapport van Commissie II in-

zake agenda punt 10. Naar de opmerking van den rapporteur, Ds van Bruggen, verkeerdelijk genoemd: de zaak van Ds van Herwijnen. Zulk een zaak hebben wij hier niet, maar alleen eenige bezwaarschriften tegen een besluit van de part. synode van het Zuiden.

De praeses spreekt als zijn meening uit, dat in de thans voorliggende zaak de afgevaardigden der part. synode van het Zuiden, wie deze zaak in 't bijzonder aangaat, naar art. 33 K.O. geen keurstem zullen hebben. De synode stemt hiermee in.

Thans verkrijgt Ds van Bruggen het woord om genoemd rapport voor te lezen. In dit rapport wordt aangaande een ingekomen schrijven van Breda uitgesproken dat de commissie dit blijk van meeleven waardeert en zich met de bede aan het slot gaarne vereenigt; naar aanleiding van een door de classis Schiedam aan de synode voorgesteld verzoek, spreekt de synode uit, aan dit verzoek niet te zullen voldoen; wordt ten opzichte van de ingebrachte bezwaren van de classis Enschede tegen de uitspraak van de part. synode van het Zuiden van 29 October 1947 betreffende Ds W. G. F. van Herwijnen op grond van een 18-tal overwegingen als oordeel aan de synode voorgelegd; dat de synode het bezwaarschrift der classis Enschede behoort terzijde te leggen, wijl het van de synode vraagt wat niet tot de taak eener Generale Synode behoort. Eveneens wordt een voorstel van de kerk van Slidrecht tot onderzoek door de synode van schorsings- en afzettingsgronden, vrijmaking- en erkenningsgronden der synode ter afwijzing voorgesteld, als niet tot haar taak behorende. Ook van de Kerk van Maastricht is een bezwaarschrift tegen bovenvermeld besluit der part. synode van het Zuiden ingekomen, zich grondend op het niet met voldoende eenparigheid genomen zijn van dit besluit en van het niet voldoende onderzocht zijn der bezwaren tegen leeringen en handelingen van Ds van Herwijnen ingebracht. Ook deze bezwaren worden de synode in een 17-tal overwegingen als ongegrond aangewezen en aan de synode voorgesteld zich in dien zin uit te spreken.

Vervolgens komt het rapport tot de mededeeling van de classis Zeeland, dat deze de uitspraak der part. synode van het Zuiden van 29 October 1947 betreffende Ds W. G. F. van Herwijnen niet voor vast en bondig kan houden, als strijdig met de aangenomen Kerkenordening en daarom besloot bij de Generale Synode in beroep te gaan, daar deze zaak noch naar art. 30, noch naar art. 31 K.O. ter part. synode ter sprake is gekomen en daarom de Generale Synode verzoekt uit te spreken, dat de part. synode van het Zuiden deze zaak ten onrechte aan zich getrokken heeft in strijd met de artt. 30 en 31 K.O. In een 38-tal overwegingen wordt diep op dit bezwaarschrift ingegaan en ten slotte als oordeel uitgesproken, dat de Synode de bezwaren, die de classis Zeeland tegen bovenbedoelde uitspraak der part. synode van het Zuiden heeft ingebracht, ongegrond heeft te verklaren.

In een uitvoerige discussie, die niet alleen het verdere deel van de morgenzitting, maar ook heel de middagzitting in beslag neemt, wordt door onderscheidene leden dankbaarheid voor en instemming met dit rapport uitgesproken, al hebben sommigen tegen het voorgestelde besluit nog eenige bedenking, die zich vooral richt tegen de daarin genoemde regeling van de positie van de Kerk van Rilland-Bath en van Ds van Herwijnen.

Andere leden meenen in het rapport een zekere eenzijdigheid te moeten wraken. Inzonderheid de vraag naar de bevoegdheid van de part. synode van het Zuiden en voor haar van de classis Noord-Brabant en Limburg komen in de discussie ter sprake. Ook het afwijzen van de bezwaren van Maastricht, inzonderheid omdat deze zich richten tegen de gronden voor het genomen besluit achten sommigen niet aannemelijk. In den breede komt de instelling der classis Zeeland in deze zaak telkens weer in bespreking. De houding van Zeeland tegenover Rilland-Bath, maar ook Zeelands aandringen op door Ds van Herwijnen te vragen revisie in zijn afzettingsvonnis. Ook vele andere kanten van deze kwestie en wat daarmee samenhangt worden ter sprake gebracht.

Nadat Ds van Bruggen in eerste instantie eenige der sprekers heeft beantwoord, wordt de morgenzitting geschorst tot 2 uur, waarna met het zingen van Psalm 32 vs 7 de zitting wordt heropend en na het appél dadelijk door den rapporteur wordt voortgegaan met het beantwoorden der gemaakte opmerkingen. Ook in de tweede ronde nemen weer een aantal leden aan de bespreking deel. Waar door den rapporteur er op gewezen is, dat alleen formeele bezwaren zijn ingebracht, terwijl men toch materiele bezwaren had, daar wordt tegenover die bewering gesteld, dat men het materiele nooit van het formeele kan los denken, terwijl ook wordt opgemerkt, dat de rapporteur zeer scherp op die formeele bezwaren ingaat, doch in de conclusies het materiele binnenhaalt. Ook het beweren, als zou in de conclusies eigenlijk een nieuw agendapunt aan de orde worden gesteld, doordat aan de classis Zeeland een verzoek wordt gericht, waarom niemand heeft gevraagd, wordt door den rapporteur bestreden.

Nadat te half zes de zitting weer is geschorst en te half zeven met het zingen van Psalm 100:25 weer is heropend, krijgt eerst Prof. Deddens als toegevoegd praesadviseur der commissie het woord. Deze wees er op, dat hem uit het zeer omvangrijk dossier gebreken is, dat door alle instanties, die met deze zaak te maken hebben gehad, fouten zijn gemaakt. Het meest opvallend was voor Prof. Deddens de kennisneming van de gronden, waarop Ds van Herwijnen door de classis Tholen was geschorst en de wijze waarop een en ander is toegegaan.

Prof. Deddens acht de classis Noord-Brabant-Limburg als ook de part. synode van het Zuiden ten volle bevoegd tot het nemen der onderhavige besluiten. Art. 12 K.O. had op dit geval helemaal geen betrekking. Ook een vergelijking met het geval Ds Goossens gaat niet op.

Verder beantwoordt Prof. Deddens de vraag, of er in Rilland-Bath sprake is van een kerk. Volgens Voetius zeker wel. Prof. Deddens haalt eenige uitspraken aan over Ruiskerken, vroeger ook door Zeeland met zorg gezocht.

Ds van Bruggen brengt in zijn conclusies een kleine wijziging aan en bespreekt nog enkele geuite bezwaren.

Nadat nog enkele synodeleden hebben gesproken, sluit de praeses de discussie en stelt voor de stemming over de conclusies tot den volgende morgen uit te stellen.

De synode is het hiermee niet eens. Het blijkt dat er een tegenvoorstel van Ds v. d. Born, Ds de Goede ter tafel komt. Besloten wordt eerst over de (slot)-overwegingen en besluiten van het rapport te stemmen. Deze worden allen met een aantal stemmen, variërend tusschen 20 en 22 stemmen en tegenstemmen van 5 tot 7 stemmen aangenomen, zoodat het tegenvoorstel niet in stemming komt.

Het aldus door de Generale Synode aanvaarde luidt: De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland A.O. D. 1948 te Amersfoort vergaderd; kennis genomen hebbende van:

- een bezwaarschrift van de classis Enschede tegen het besluit der part. synode van het Zuiden van 29 October 1947 betreffende Ds W. G. F. van Herwijnen;
- een bezwaarschrift van de Kerk van Maastricht tegen idem;
- een bezwaarschrift van de classis Zeeland tegen idem;
- van eenige andere te dezer zake bij haar ingekomen brieven;

overwegende:

1. dat het sub a genoemde bezwaarschrift van haar vraagt hetgeen niet tot de taak eener Generale Synode behoort;

2. dat de sub b en c genoemde bezwaarschriften haar ongegrond zijn gebleken;

Constateerende:

dat de positie ten aanzien van de kerkelijke samenkomsten van het ziele als huishouding aandiende overblijfsel der Kerk van Rilland-Bath en in verband daarmee die van Ds W. G. F. van Herwijnen ook na de besluiten der classis Noord-Brabant en Limburg van 21 November 1945 en 20 November 1946 en van de part. synode van het Zuiden van 29 October 1947 nadere regeling behoeft;

Besluit:

1. aan de verzoeken, vervat in de sub a, b en c genoemde bezwaarschriften niet te voldoen;

2. aan de classis Zeeland te verzoeken de positie van de kerkelijke samenkomsten van het overblijfsel der kerk van Rilland-Bath en in verband daarmee van Ds W. G. F. van Herwijnen in goed overleg met dezen nader te willen regelen, of zoo zij daartoe niet besluiten kan, alsnog tegen het besluit der classis Noord-Brabant en Limburg van 21 November 1945, dat de kerkelijke positie van het overblijfsel der kerk van Rilland-Bath nadere regeling behoeft en Ds W. G. F. van Herwijnen, wijf ten onrechte geschorst en afgezet, wederom als Dienaar des Woords behoort te worden ontvangen, bij deze classis c.q. bij de part. synode van het Zuiden haar bezwaren welomschreven goed gefundeerd in te dienen;

3. van dit besluit onder toezending van het advies der Commissie II kennis te geven aan de classis Enschede, de classis Schiedam, de classis Zeeland, de kerk te Breda, de kerk te Maastricht, de kerk te Sliedrecht en mede voor het ziele als huishouding aandiende overblijfsel der

kerk van Rilland-Bath aan Ds W. G. F. van Herwijnen. De praeses spreekt hierop nog een toepasselijk woord over deze betekenisvolle beslissing en sluit daarop de vergadering na het gemeenschappelijk zingen van Psalm 59:7 en dankgebed, waarin de assessor voorgaat.

KERKNIEUWS

Tweetal te:

Zwolle (3e pred. plaats), E. T. v. d. Born te Amersfoort en J. O. Mulder te Hattem.

Beroepen te:

Delfzijl, R. K. Wigboldus te Stadskanaal. Wezep en Zuidwolde (Gr.), L. J. Goris te Emmer-Erfscheidenveen. Bunschoten-Spakenburg, D. Zemel te Axel. Barendrecht en Gees, Cand. K. de Hoop te Groningen. Gorinchem, A. J. Moggré te Zevenbergen. Minnertsma, Oude-Bildt en Loenen-a. d. Vecht, Cand. H. Scholte te Assen.

CANDIDAATSEXAMEN. Geslaagd voor het candidaatsexamen: H. J. Zwarts, Utrechtschestraatweg 43, Oosterbeek.

GRONINGEN. Adres Kerkeraad: W. G. Beertink, p.a. Kerkelijk Bureau, Jacobijnerstraat 20 te Groningen.

DS H. J. DE VRIES te Eindhoven woont thans: Bredelade 96.

GOES. Zondag 21 Nov. j.l. had de bevestiging en intrede plaats van Ds A. Hordijk, die uit Loenen tot deze gemeente overkwam. De bevestiging geschiedde door Ds O. W. Bouwsma te Kampen. Tekst was: Joh. 17:11, tweede gedeelte: „Heilige Vader, bewaar ze in Uw Naam, dien Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk al wij”. Thema was: Christus' gebed tot den Vader om de eenheid der Kerk: 1. deze eenheid wordt gedragen door de handhaving van het recht des HEEREN; 2. bewaard in de binding aan het Woord des HEEREN, en 3. getoond in de trouw van den Middelaar des HEEREN.

Ds Hordijk deed zijn intrede met den tekst: Gen. 4:26: „En dezen Seth werd ook een zoon geboren, en hij noemde zijn naam Enos. Toen begon men den Naam des HEEREN aan te roepen”. Thema: De Woorddienst der Kerk gesteld tegenover den cultuurdienst der wereld. Deze Woorddienst is: 1. het eenige wat de Kerk heeft aan te bieden, en 2. het volstrekt afdoende wat de Kerk heeft aan te bieden.

Het was een goede dag voor de gemeente van Goes, die begonnen met 30 zielen, reeds uitgroeide tot 130 en op dezen dag haar eigen leeraar begroeten mocht.

Er was belangstelling van de zijde der Classis Zeeland, Burgemeester en gemeentesecretaris van Goes en afgevaardigden van het kerkbestuur der Doopsgezinde ge-

meente, in wier kerkgebouw de Geref. Kerk van Goes gastvrij onderdak verkreeg sedert de vrijmaking.

MILITAIREN IN SCHOONHOVEN. Het kan voorkomen, dat in de kazerne te Schoonhoven leden der Gereformeerde Kerk zijn gelegerd. Hoewel de legering in deze plaats soms zeer kort kan zijn, is het toch noodzakelijk, dat aan den Kerkeraad van Langerak (Z.-H.) hetzij door de ouders, hetzij door den Raad van de kerk waartoe zij behoren, een bericht van hun vertrek wordt gezonden, opdat het op deze wijze mogelijk is contact met hen op te nemen.

Het adres van den kerkeraad is: A. v. Middelkoop, Lekdijk 24.

GEMENGDE HUWELIJKEN. Over het besluit van den Kerkeraad van Groningen om alleen dan de aanvraag tot huwelijksbevestiging in te willigen wanneer beide partijen belijdend lid zijn van de Geref. Kerken, schrijft Ds L. L. v. d. Vliet in de Gron. Kb. o.m.:

„Het beteekent immers niets meer of minder, dan het breken met den tot nu toe bestaanden gang van zaken, en tevens een zeer beslist kiezen voor oprechte handhaving van het huwelijksformulier.

Wat het eerste betreft: in 1943 is door de synode van Utrecht vastgelegd, wat voordien onder ons reeds langzamerhand als gebruik gegroeid was „dat huwelijken tusschen doopleden, en dat gemengde huwelijken, waarbij de niet-gereformeerde partij er in bewilligt, dat kinderen uit het huwelijk geboren in de gereformeerde kerk gedoopt en in de gereformeerde leer opgevoed zullen worden, moeten worden bevestigd, tenzij de kerkeraad op goede gronden de overtuiging heeft, dat een der huwen tot de ongelooft en goddelooze menschen moet worden gerekend”. (Acta art. 211). Let op het jaartal!

En daarmee was een weg kerkelijk gesanctioneerd, die in den loop der jaren onnoemelijk veel schade heeft berekend aan de kerk des Heeren, en die onze ambtsdragers voor de schier hopelooze taak stelde, om weer goed te maken, wat van den aanvang af bedorven, ja, zondig was.

„Daarmee heeft de kerk het Woord des Heeren, dat ze Zondags predikte, dat Woord, dat van ons vraagt de volle overgave van het menschenleven tot gehoorzaamheid aan Christus, ondermijnd. En daarmee heeft de kerk haar eigen fundament ondergraven. Omdat ze de belijdenis devalueerde en van haar waarde beroofde. Stelt deze niet den eisch, dat elk gelooft zich voegen moet tot de gemeente Gods? (Gel. Bel., art. 28)”. „Nu zoekt men het heil in een jaarlijks georganiseerde gezinsweek. Er wordt voorlichting gegeven, Jeugdsamenkomsten gehouden. Er worden in vele kerken speciale preeken met het oog op het gezin gehouden. Maar het zijn lapmiddelen.

Op een vraag van de kerk van Groningen op de classis Groningen, of het noodig is zich vrij te maken van de beslissing der Gen. Syn. van Utrecht 1943, artt. 211 en 254, antwoordde de classis bevestigend.

De Heere verblijdde ons door de voorspoedige geboorte van een dochter en zusje

ELIZABETH.

K. TORN.
W. TORN-BREEDERVELD.
TINY.

Den Haag, 17 November 1948.
Jb. Cabbellaustraat 5.

De HEERE vervulde Zijn belofte aan Zijn kind, door heden in Zijn ondoorgroen-delijke wijsheid tot Zich te nemen, onze lieve Vrouw en der kinderen zorgzame Moeder, Dochter, Zuster, Behuwdzuster en Tante,

CORNELIA NEELTJE
VAN RIJ-KRELING.

Zij werd 39 jaar.
Joh. 11:40.

C. VAN RIJ F.Pz.
en de zeven kinderen.

Bolnes, 20 Nov. 1948.

KINDERBIJBELS e.a.

Anne de Vries, Kleutervertel-boek Bijbelsche Geschiedenis met vele platen. 4-8 jaar. Geb. f 8.50.

Anne de Vries, Groot vertelboek v. d. Bijbelsche Geschiedenis, 2 dln. N. Test. is reeds verschenen. Per deel Geb. f 6.75.

W. G. v. d. Hulst, De Bijbelsche Geschiedenis. Geb. f 12.75.

W. G. v. d. Hulst, Bijbelsche Vertellingen. Geb. f 8.75.

W. G. v. d. Hulst, Het groot voorleesboek. 70 der mooiste verhalen. Geb. f 17.50.

Franco toezending. Vrij zicht. Boekhandel J. WRISTERS, Minrebroederstraat 13, Utrecht.

TE KOOP:

Prof. Schilder: Wat is de Hemel?, Wat is de Hel?.. Ds Schilder: Op de grens van Kerk en Secte. Prof. Bavinek: Magnalia Dei. Alles nieuw. — Adres: J. MOES — Grijskerke.

KERSTNUMMER Lichtstralen

onder redactie van:

Ds F. A. den Boeft, Groningen

Ds G. Hagens, Rotterdam

Ds H. Vogel, Amsterdam-Z.

Jeugdkroniek door

P. C. van Wijk, Zalthommel

Uitgave

in samenwerking met het
Landelijk Verband van
Evangelisatiecommissies

door

J. Boersma — Enschedé

Dit speciale Kerstnummer
verrijkt
in 2 kleuren
tegen zeer lage prijs

En wel bij afname van:

100 ex. à f 3.25 per 100

500 „ „ f 2.75 „ „

1000 „ „ f 2.55 „ „

Zonder kosten opname van
kerkdiensten
en andere
samenkomsten

Bestel vroegtijdig.

voor 5 December a.s.

Zondag 21 November j.l. preekte Ds J. Groen te Groningen in de Parklaankerk over Hand. 21:17-30:

„Christus verrijkt het valse eenheidsstreven”.

Op veler verzoek is deze preek door ons uitgegeven en thans verkrijgbaar. Prijs 50 cent per ex. Getallenprijzen voor verspreiding bij afneming van

2-5 exx. 45 cent per ex.

6-10 „ 40 „ „ „

11-25 „ 35 „ „ „

26 en meer 30 „ „ „

Hendrik de Coekstichting.

Mr S. van Houtenlaan 8,

Groningen, Giro 406072 t.n.v.

K. C. Kamminga.

Aangeboden wegens vordering pastoriebouw.

RIANTE WOONARK.

bev.: Eng. suite, 3 slaapk., keuken, gang, electr., waterleiding. Alle kamers parketvl. Prijs f 13600.—. Incl. H. G. KAMP, Marknesse (N.O.P.), Tel. 23.

ANTIQUITEITEN

zoals Tegels, Meubelen, Tin- en Koperwerk, Doe-ken, enz., koopt en verkoopt

Kunsthandel OUD-HOLLAND, eig. J. van Dijk, ROTTERDAM, Claes de Vrieslaan 80 a, Telefoon 36466.

Zojuist verscheen:

de 6e en 7e aflevering van
**De Geschiedenis der
Godsopenbaring**

DE PATRIARCHEN
(ABRAHAM EN ISAAC)
door Ds I. DE WOLFF

Per aflevering f 1.45

Een BIJBELSTUDIE voor
Gezin, School en Vereniging
bij de Boekhandel en bij de
Uitgever

J. BOERSMA — ENSCHEDE

BINNENKORT VERSCHIJNT:

VRIJ POLITIEK TRACTAAT

(Tekening van enige gevaren, waarmee het Westerse libertinisme de Christenen bedreigt)

door

Dr A. J. VERBRUGH, Ds K. DROST en W. VREEKEN.

De ineenstorting van de invloed van het Nederlandse Calvinisme, de Rooms-rode revolutie, de na-oorlogse politieke en sociale onzekerheid zijn zonder twijfel het gevolg van de recente gebeurtenissen in de Gereformeerde Kerken. Men zoekt thans naar herstel op smalle basis, waardoor het vaderland zal zijn gediend. Ter aanvulling van de theologische beschouwingen, die hierop zijn gericht, hebben de schrijvers in dit tractaat verschillende actuele praktische politieke en sociale vragen behandeld, als: op belang en genot gericht zijn van de economie, bedrijfshierarchie, arbeidsvreugde, algemeen kiesrecht, de internationale propaganda voor menselijkheid en democratie, onze buitenl. politiek, het verdrag van Brussel, het oorlogsgevaar, enz.

Het boek is voorzien van een register en uitstekend geschikt voor studie.

Prijs gebonden f 4.90

Daar inmiddels gebleken is, dat de belangstelling voor het tractaat zeer groot is, raden wij U aan reeds nu bij Uw boekhandelaar te bestellen, of rechtstreeks bij de uitgever:

GUIDO DE BRES, Postbus 138, Giro 334800, 's-GRAVENHAGE

Thans is het

REGISTER verschenen

Doe nu Uw jaargang van „De Reformatie” op de post en U ontvangt het boekwerk keurig in grijs gebonden terug.

Prijs nog steeds f 3.—.

BOEKBINDERIJ VAN KUIJK
Zalmstraat 1 — Scheveningen

Wie kan de Geref. Kerk van de Noordoostpolder tegen billijke rente helpen aan

EEN GELDLENIING
groot f 25000.—

(geheel of gedeeltelijk) voor de bouw van een kerkzaal? Aanb. aan de penningm. H. J. VAN GOOR, Zeebistraat 13, Emmeloord.

Copiëerinrichting
„ECCLESIA”

Kon. Emmakade 194

DEN HAAG

Telefoon 39.84.92

vervaardigt Uw

Gestencilde Kerkbladen

Vraagt proefnummers en prijs.

TE KOOP AANGEBODEN:

STRACK-BILLERBECK, Komm. zum N.T. aus Talmud und Midrasch, 4 dln in 5 bnd (compleet) f 155.—; SEEBERG, Grundriss der Dogmengesch. + Lehrbuch der Dogmengesch., 4 dln in 5 bnd (compleet) f 50.—. Brieven onder No. 406, Bureau „De Reformatie” te Goes.